

УДК 378.14.035.7

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.80.2.30>

Тробиюк Н. Ю.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ У ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано педагогічні умови формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ під час навчання у військових закладах вищої освіти. Визначено, що педагогічними умовами формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ мають бути: організація толерантного освітнього середовища; підготовка викладачів та офіцерів структурних підрозділів до формування толерантності; підготовка якісного навчально-методичного забезпечення. Зазначено, що толерантність офіцера НГУ проявляється у певних уміннях: аналізувати та прогнозувати основні результати власної професійної діяльності; створювати та підтримувати толерантне середовище: виявляти причини конфліктів, оперативно й уміло застосовувати прийоми залагодження колективу, підрозділів для виконання практичної діяльності; сприяти толерантним взаємовідносинам у колективі, суспільстві; координувати (узгоджувати) дії усіх ланок і усіх суб'єктів повсякденної та службово-бойової діяльності. Для прояву толерантної поведінки у різних ситуаціях необхідно розвивати певні якості, які посилюють схильність особистості до толерантного ставлення та здійснення відповідних дій. У статті відображено, що формування толерантності майбутніх офіцерів НГУ під час навчання у військових закладах вищої освіти повинно здійснюватися через урахування педагогічних умов її формування в освітньому процесі; у роботі з особовим складом; у практиці та стажуванні. Пропонується створення навчально-методичного посібника, де акумулюватимуться найбільш продуктивні методи та засоби формування толерантності. Це забезпечить майбутніх офіцерів НГУ навичками вести професійну діяльність у полікультурному середовищі, що визначено стандартами вищої освіти, а саме: застосовувати Кодекс честі офіцера, дотримуватися морально-етичних норм поведінки, створювати атмосферу довіри, взаємоповаги, доброзичливості та толерантності у військовому колективі, діяти соціально відповідально та свідомо, дотримуватися правил військового етикету.

Ключові слова: педагогічні умови, освітнє середовище, толерантність, майбутні офіцери, офіцери структурних підрозділів, викладачі, військовий заклад вищої освіти, Національна гвардія України.

Глобальна пандемія, відкрита збройна агресія проти України, напружена суспільно-політична ситуація у державі, підвищення рівня зовнішньої та внутрішньої загрози національній безпеці держави, зокрема активізація терористичної діяльності, спричинили посилену увагу до загальнолюдських цінностей і змушує суспільство серйозно задуматися над тим, як ми маємо розвивати спільні цінності, що має нас об'єднувати, яким чином можемо запобігти зіткненню різних світоглядів. Саме суспільство “транслоє” набір цінностей, які формуються в особистості у процесі соціалізації. У сучасному полікультурному світі, за умов зростання багатоманітності, толерантність стає необхідною базовою характеристикою свідомості та поведінки людини, що виконує роль важливої соціально-культурної цінності. Світлана Колишко, менеджерка проекту Програма розвитку ООН в Україні “Права людини для України”, зазначила: “У подоланні глобальної кризи важливу роль відіграють толерантність і повага до прав людини. Саме вони зможуть наблизити Україну до реалізації Цілей сталого розвитку та Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 р.” [1].

Національна гвардія України (НГУ) – військове формування із правоохоронними функціями, призначене для виконання завдань із захисту й охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства [2], що передбачає толерантно та з повагою ставитися до політичних поглядів, ідеологічних і релігійних переконань інших осіб. Толерантність офіцера НГУ виявляється у певних уміннях: аналізувати і прогнозувати основні результати власної професійної діяльності; створювати та підтримувати толерантне середовище: виявляти причини конфліктів, оперативно й уміло застосовувати прийоми залагодження колективу, підрозділів для виконання практичної діяльності; сприяти толерантним взаємовідносинам у колективі, суспільстві; координувати (узгоджувати) дії усіх ланок і усіх суб'єктів повсякденної та службово-бойової діяльності. Для прояву толерантної поведінки у різних ситуаціях необхідно розвивати певні якості, які посилюють схильність особистості до толерантного ставлення та здійснення відповідних дій. Толерантність не притаманна людині від народження і може ніколи й не з'явитися, якщо не буде спеціально вихована, сформована. Шлях до толерантності – це емоційна, інтелектуальна праця, оскільки її досягнення можливе лише на основі зміни самого себе, власних стереотипів і свідомості [3]. Результативність формування толерантності офіцера НГУ під час навчання у військовому закладі вищої освіти безпосередньо визначають педагогічні умови. Щоб визначити ефективні педагогічні умови, слід вивчити досвід, накопичений практичними працівниками освітніх закладів і сучасними науковцями.

Сьогодні науковці В. Гаврилюк, Н. Генералова, О. Євсюков, Б. Луценко, О. Маслій, Е. Стефанюк та ін. досліджують особливості педагогічних умов, що забезпечують ефективність діяльності військовослужбовців різних військових формувань. Сучасні дослідники Л. Гребенюк, Є. Денисенко, В. Железнов, О. Марченко, В. Оніщенко та ін. виділяють толерантність серед компонентів професійної компетентності сучасного фахівця, але недостатньо, на нашу думку, приділено уваги формуванню цієї якості у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Мета статті – обґрунтувати педагогічні умови формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ у процесі їх підготовки у військовому закладі вищої освіти (далі – ВЗВО).

Згідно зі стандартами вищої освіти України упродовж періоду навчання майбутнього офіцера у ВЗВО необхідно сформувати у нього вміння створювати атмосферу довіри, взаємоповаги, доброзичливості та толерантності у військовому колективі. Формування толерантності вимагає обґрунтування основних педагогічних умов і напрямів цієї роботи у ВЗВО. У словнику української мови зазначено, що умова – це “необхідна обставина, яка робить можливим здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь” [4, с. 441]. Найчастіше під “педагогічними умовами” прийнято розуміти комплекс спеціально спроектованих генеральних чинників впливу на зовнішні та внутрішні обставини навчально-виховного процесу й особистісні параметри всіх його учасників [5]. Переконалим, на нашу думку, є погляд Ю. Бабанського, котрий установив, що педагогічні умови – це педагогічні обставини, які існують відповідно до чинника та сприяють (або суперечать) виявам педагогічних закономірностей, зумовлених дією цих чинників [6]. У свою чергу, Б. Чижевський визначає педагогічні умови як функціональну залежність системи компонентів педагогічного явища від комплексу явищ та об’єктів (речей, їхніх станів, процесів, взаємодій) у різних виявах і поділяє організаційно-педагогічні умови на об’єктивні та суб’єктивні, зовнішні та внутрішні, необхідні й достатні [7]. О. Маслій під педагогічними умовами формування офіцера як фахівця визначає такі обставини та способи управління й організації їх підготовки у ВЗВО, що спрямовують розвиток професійно важливих для означеної сфери якостей особистості на поставлену мету і спонукають до розвитку загальної здатності встановлювати на основі системного комплексу професійних знань, умінь, досвіду, ціннісних характеристик і професійно важливих у цій сфері особистісних якостей причинно-наслідкові зв’язки й адекватно впливати на процес виконання функцій і завдань в означеній сфері військової діяльності [8].

Педагогічні умови формування толерантності досліджували: О. Матієнко, А. Ремньова, С. Лужецький, С. Крук, О. Столяренко, М. Клімова, Н. Жирдяєва. Аналіз досліджень зазначених науковців дозволяє стверджувати, що педагогічні умови мають бути визначені з урахуванням особливостей діяльності й організації освітнього процесу, тому для виявлення найбільш вагомих педагогічних умов формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ було проведено анкетування офіцерів, котрі навчаються на оперативному рівні військової освіти (другому (магістерському) рівні вищої освіти), майбутніх офіцерів, що навчаються на тактичному рівні військової освіти (першому (бакалаврському) рівні вищої освіти); експертну оцінку науково-педагогічними працівниками й офіцерами структурних підрозділів та аналіз освітнього процесу у ВЗВО. За підсумками проведених теоретичних та емпіричних досліджень серед педагогічних умов формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ найбільш впливовими визначено: створення толерантного освітнього середовища; спеціальну підготовку викладачів та офіцерів структурних підрозділів до формування толерантності; підготовку навчально-методичного забезпечення для формування толерантності.

На думку Ю. Шапран, О. Шапран [9], освітнє середовище виступає одним із провідних факторів розвитку особистості, яке надає можливість молоді віднайти себе у соціумі, задовольнити власні потреби в навчанні, сприймати освіту як індивідуально значущу цінність. Н. Тарасенко підкреслює, що освітнє середовище ВЗВО повинне забезпечувати всебічне навчання та виховання військовослужбовців, тобто виконувати основну мету – сприяти високій якості професійної підготовки майбутніх офіцерів. Для досягнення цієї мети освітнє середовище, з погляду сучасних проблем і викликів, повинно становити певну зону безпеки, у якій би почувалися повноцінно реалізованими та захищеними усі суб’єкти навчально-виховного процесу ВЗВО [10]. О. Марченко доводить, що освітнє середовище має забезпечувати сприятливий вплив на всі сфери особистості курсанта: біологічну (збереження та зміцнення здоров’я і фізичного розвитку), психічну (забезпечення психоемоційної стійкості, формування необхідного типу пізнавальних психічних процесів), соціальну (засвоєння норм і цінностей служби в авіації ПС ЗСУ) [11]. Освітнє середовище ВЗВО має свої специфічні особливості й організовується відповідно до нормативно-правових актів – Закону України “Про вищу освіту”, Положення про ВЗВО, Статутів окремих ВЗВО, Положення про підготовку офіцерських кадрів і проходження військової служби курсантами ВЗВО, військового законодавства України щодо формування державного замовлення з певних спеціальностей і спеціалізації (за освітніми програмами). Таким чином, аналіз педагогічних і нормативних документів дозволяє розглядати освітнє толерантне середовище ВЗВО як систему цінностей, вимог, можливостей, ресурсів, різних зв’язків, стосунків, впливів та умов, що забезпечують навчання та виховання військовослужбовців, їхню повсякденну життєдіяльність і сприяють формуванню толерантної особистості майбутнього офіцера. Цю умову ми пропонуємо реалізувати за допомогою створення сприятливого толерантного освітнього середовища ВЗВО, що задовольнить особистісні та професійні потреби майбутніх офіцерів НГУ і, на нашу думку, сприятиме не тільки успішній адаптації до специфіки військового середовища, але й слугуватиме основою толерантності майбутнього офіцера за динамічних умов соціального і військово-професійного оточення. Існування толерантного безпечного освітнього середовища можливе, на нашу думку, лише у разі:

- засвоєння всіма учасниками освітнього процесу цінностей, норм, правил поведінки толерантної особистості;
- формування досвіду толерантної поведінки у всіх учасників освітнього процесу, вправління у прояві толерантності;

- створення емоційного комфорту;
- можливості розвитку здібностей і нахилів, самореалізації в освіті та позанавчальній діяльності;
- можливості вільно висловлювати свою думку, діалогу з усіх питань навчання, виховання і повсякденної життєдіяльності, фасилітації, педагогічної підтримки;
- можливості відчувати та виявляти повагу і справедливість, гідність і свободу;
- позитивному ставленні один до одного в колективі;
- можливості вчасно звернутися по допомогу;
- емпатійного ставлення у колективі;
- віри в сили та можливості учасників освітнього процесу, опору на позитивне в людині;
- наявності можливостей для самореалізації;
- наявності варіативних форм і методів навчання і виховання, які враховують проблеми та потреби курсантів;
- залучення курсантів до участі у прийнятті рішень стосовно себе і життєдіяльності Академії;
- формування толерантності у всіх учасників освітнього процесу: від формування свідомості до стимулювання і до самовиховання, супроводу і підтримки на всіх цих етапах.

Отже, для формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ ми пропонуємо створювати освітнє середовище без авторитаризму та формалізму, а дієвими факторами досягнення нашої мети буде виступати сукупність спеціальних організаційних, виховних і навчальних заходів на рівні групи, курсу, навчального закладу, що мають відобразитися у нормативно-правових актах про організацію освітнього середовища та навчально-методичного забезпечення освітнього процесу.

Слушність думок В. Нечерди [12] про те, що толерантність конкретної людини у життєвих реаліях вимірюється саме її толерантним ставленням, а критерій базових знань про толерантність і процес толерантного мислення, те, чим людина має свідомо оперувати для того, щоб діяти толерантно, й І. Сухопарова [13] про те, що сформувані толерантну особистість здатний лише толерантний педагог, підкреслюють необхідність підготовки викладачів та офіцерів структурних підрозділів НАНГУ до формування толерантності як педагогічної умови. Ефективність та успішність процесу формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ залежить, на нашу думку, від усіх учасників освітнього процесу, від їх скоординованих дій. Проте визначальну роль у цьому процесі ми відводимо викладачам та офіцерам структурних підрозділів, оскільки саме вони є референтними особами в освітньому процесі ВЗВО. У Законі України “Про вищу освіту” зазначено, що “вищий військовий навчальний заклад (заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання) – заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад’юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону, центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту” [14]. На відміну від закладів вищої освіти, у ВЗВО навчання та виховання курсантів проводиться не тільки викладачами, а й офіцерами структурних підрозділів, що передбачено Положенням про військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти. Крім обов’язків, визначених статутами Збройних Сил України, командири підрозділів курсантів (слухачів, студентів) зобов’язані:

- а) бути для курсантів (слухачів, студентів) взірцем бездоганного виконання службового обов’язку, ретельності, творчого ставлення до справи, високої культури та моралі;
- б) виявляти турботу про своєчасне і повне забезпечення курсантів (слухачів, студентів) усіма видами утримання, створення їм умов для творчого опанування обраного військового фаху;
- в) забезпечувати захист курсантів (слухачів, студентів) від будь-яких форм фізичного, психічного насильства та проводити роботу з попередження появи шкідливих звичок [ст. 13, 15].

Слушною є думка авторів, котрі особливо підкреслюють той факт, що підготовка викладачів є своєрідною з педагогічного погляду, оскільки викладач повинен вміти не тільки передавати знання у своїй предметній сфері, але і вчити своїх слухачів уміння самим викладати [16].

Однією із ключових компетентностей здобувача вищої освіти, визначених Європейським Парламентом і Радою Європейського Союзу, є особиста, соціальна і навчальна компетентність, яка базується на позитивному ставленні до особистого, соціального та фізичного благополуччя та навчання протягом усього життя та включає вміння конструктивно спілкуватися в різних середовищах, співпрацювати в командах і вести переговори, що передбачає толерантність, висловлення своєї та розуміння думок інших людей, а також здатність формувати і підтримувати упевненість і співчуття [17].

У контексті проблеми підготовки викладачів та офіцерів структурних підрозділів до формування толерантності важливим є висновок про те, що достатній рівень її підготовки допомагає молодому фахівцю якісно виконувати свої професійні обов’язки на основі толерантної взаємодії, використовувати досвід, уміло застосовувати знання, перебудовувати професійні дії відповідно до складних ситуацій. Формування толе-

рантності майбутніх офіцерів НГУ під час навчання у ВЗВО повинно здійснюватися, на нашу думку, через врахування педагогічних умов їх впровадження в освітній процес; у роботу з особовим складом; у практику і стажування. Тому третьою необхідною педагогічною умовою, яка забезпечить можливість формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ ВЗВО, ми пропонуємо підготовку якісного навчально-методичного забезпечення, котре має бути направлене на формування толерантності у курсантів на різних рівнях навчання і різних спеціальностей, що здобуваються у НАНГУ, корисним для викладачів та офіцерів структурних підрозділів НАНГУ для підготовки і проведення занять в аудиторній і позааудиторній роботі. Розробляючи навчально-методичне забезпечення для формування толерантності у ВЗВО, потрібно орієнтуватися на Закон України “Про вищу освіту”, на стандарти вищої освіти, на комплекс сучасних та актуальних методів та освітніх технологій, засобів навчання, діагностики й контролю. Таким чином, навчально-методичне забезпечення повинно містити в собі: мету, принципи, зміст, методи та форми, технології та методики, критерії, рівні та показники сформованості толерантності, ресурси для роботи з курсантами, інформацію для самоосвіти. На виконавчий зміст діяльності особистості діє навчання, що формує уміння, знання і навички, а ставлення та смисл діяльності формує виховання. Ефективність процесу формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ потребує застосування різних способів організації діяльності курсантів, методів і форм їх навчання та виховання. Варто відзначити активні й інтерактивні методи навчання, які нададуть можливість продукувати інформацію самостійно, визначати й обговорювати проблеми, знаходити шляхи їх розв’язання, спостерігати і планувати, курсанти матимуть змогу вчитися толерантної взаємодії та застосовувати нові знання та навички на практиці. Оскільки толерантність – якість особистісна, то на особливу увагу, на нашу думку, заслуговують і певні методи виховання, а саме: методи формування свідомості особистості; методи формування досвіду поведінки особистості; методи стимулювання. Для забезпечення результативності процесу формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ необхідний оптимальний вибір методів організації освітнього процесу, і тут найбільш ефективними, на наш погляд, будуть методи активного й інтерактивного навчання (кейс-метод, написання есе, мозковий штурм, тренінгові заняття, диспути тощо) та традиційні методи (пояснення, бесіда, лекція). Узагальнення науково-практичного досвіду та навчально-методичні рекомендації пропонується відобразити у навчально-методичному посібнику “Формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ”, де розглядаються питання, які стосуються змісту діяльності офіцера НГУ, передбаченого стандартами вищої освіти України, з позиції толерантності. Матеріали посібника надаватимуть методичну допомогу викладачам та офіцерам структурних підрозділів НАНГУ в опануванні практичних технологій формування толерантності. Мета цього видання – акумулювати найбільш продуктивні методи та засоби формування толерантності, що забезпечить майбутніх офіцерів НГУ навичками вести професійну діяльність у полікультурному середовищі, що визначено стандартами вищої освіти, а саме: застосовувати Кодекс честі офіцера, дотримуватися морально-етичних норм поведінки, створювати атмосферу довіри, взаємоповаги, доброзичливості та толерантності у військовому колективі, діяти соціально відповідально та свідомо, дотримуватися правил військового етикету [18].

Висновки. Отже, під педагогічними умовами формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ розуміємо сукупність взаємозумовлених елементів освітнього середовища (факторів, відносин, методів тощо), які реалізуються в освітньому процесі, спонукають викладачів, офіцерів структурних підрозділів і курсантів до активізації власної діяльності з метою оптимізації професійного становлення і розвитку та дозволяють тому, хто навчає, ефективно здійснювати освітню діяльність. Формування толерантності майбутніх офіцерів у ВЗВО буде результативним у разі забезпечення таких педагогічних умов, як: організація толерантного освітнього середовища; підготовка викладачів та офіцерів структурних підрозділів до формування толерантності; підготовка якісного навчально-методичного забезпечення. Перспективною є експериментальна перевірка концепції формування толерантності у майбутніх офіцерів НГУ у ВЗВО, зокрема релевантності обґрунтованих педагогічних умов.

Використана література:

1. Толерантніші і активніші в правозахисті: як українці сприймали права людини 2020-му. Фонд “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/ukraintsi-stali-bilsh-tolerantnimi-y-aktivnishe-zakhishchayut-svoi-prava-rezultati-opituvannya>.
2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 15.02.2021)
3. Нікітіна Н. П. Толерантність як педагогічна проблема. *Інноваційна педагогіка. Спецвипуск*. 2019. С. 19–23
4. Словник української мови : в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1979. Т. 10. С. 441.
5. Литвин А., Мацейко О. Методологічні засади поняття “педагогічні умови”. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. № 4. С. 43–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_4_5.
6. Бабанский Ю. К. Интенсификация процесса обучения. Москва : Знания, 1987. 80 с.
7. Чижевський Б. Г. Організаційно-педагогічні умови становлення ліцеїв в Україні : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / АПН України, Інститут педагогіки. Київ, 1996. 249 с.
8. Маслій О. М. Система професійної підготовки майбутніх офіцерів ракетно-артилерійського озброєння у вищих військових навчальних закладах: теоретичний і методичний аспекти : монографія. Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2019. 324 с.
9. Шапран Ю. П., Шапран О. І. Типологія освітнього середовища в умовах компетентнісно-зорієнтованої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. № 23. С. 4–10.

10. Тарасенко Н. Педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища у вищому військовому навчальному закладі. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогічні науки*. 2016. № 4. С. 207–219.
11. Марченко О. Г. Теоретичні і методичні засади формування освітнього середовища у вищих військових навчальних закладах авіаційного профілю : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2020. 553 с.
12. Нечерда В. Б. Толерантне ставлення як складник просоціальної поведінки особистості. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. пр. Ін-т проблем виховання НАПН України. 2014. Вип. 18, кн. 2. С. 42–50.
13. Сухопара І. Підготовка вчителів початкової школи до формування толерантності в молодших школярів у позаурочній діяльності. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини*. 2016. Вип. 1. С. 301–308. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpudpu_2016_1_37.
14. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VI. *База даних "Законодавство України"* / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.02.2021)
15. Про затвердження Положення про військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти : сумісний Наказ МОН України і МО України від 15.08.2018 № 910/412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-18#Text> (дата звернення: 04.02.2021)
16. Вороненко Ю. В., Мінцер О. П., Шекера О. Г. Сучасні погляди на організацію безперервного професійного розвитку викладачів в системі медичної освіти. *Здоров'я суспільства*. 2013. Т. 2. № 3–4. С. 18–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zdc_2013_2_3-4_6 (дата звернення: 04.02.2021)
17. Рамкова програма ЄС оновлених ключових компетентностей від 17 січня 2018 р. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53> (дата звернення: 04.02.2021)
18. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 253 "Військове управління" (за видами збройних сил) для першого рівня вищої освіти : Наказ МОН України від 29.10.2018 № 1168 / МОН України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/253-viyskove-upravlinnya-za-vidami-zbroynikh-sil-bakalavr.pdf> (дата звернення: 04.02.2021)

References:

1. Tolerantnishi i aktyvnishi v pravozakhysti: yak ukraintsi sprymaly prava liudyny 2020. [More tolerant and active in human rights: how Ukrainians perceived human rights in 2020.]. Fond "Demokratychni initsiatyvy" imeni Ilka Kucheriva. URL: <https://dif.org.ua/article/ukraintsi-stali-bilsh-tolerantnimi-y-aktivnishe-zakhishchayut-svoi-prava-rezultati-opituvannya> [in Ukrainian]
2. Pro Natsionalnu hvardiiu Ukrainy [About the National Guard of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 13.03.2014 №876-VII. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (access date: 15.02.2021) [in Ukrainian]
3. Nikitina N. P. (2019). Tolerantnist yak pedahohichna problema. [Tolerance as a pedagogical problem]. *Innovatsiina pedahohika. Spetsvypusk*. 2019. S. 19–23. [in Ukrainian]
4. Bilodid I. K. (1979). *Slovyk ukrainskoi movy* [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 t. / za red. Kyiv: Naukova dumka, T. 10. S. 441. [in Ukrainian]
5. Lytvyn A. Matseiko O. (2013). Metodolohichni zasady poniattia "pedahohichni umovy". [Methodological principles of the concept of "pedagogical conditions"]. *Pedahohika i psykhohihiia profesiinoi osvity*. № 4. S. 43–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2013_4_5 [in Ukrainian]
6. Babanskyu Yu. K. (1978). *Intensyfykatsiya protsessa obucheniya*. [Intensification of the learning process]. Moskva : Znaniya. 80 s. [in Russian]
7. Chyzhevsky B. H. (1996). *Orhanizatsiyno-pedahohichni umovy stanovlennia litseiv v Ukraini*: [Organizational and pedagogical conditions of formation of lyceums in Ukraine] dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01/ APN Ukrainy, Instytut pedahohiky. Kyiv. 249 s. [in Ukrainian]
8. Maslii O. (2019). *Systema profesiinoi pidhotovky maibutnikh ofitseriv raketno-artyleriiskoho ozbroiennia u vyshchychk viiskovykh navchalnykh zakladakh: teoretychnyi i metodychnyi aspekty* [System of professional training of future officers of missile and artillery armament in higher military educational institutions: theoretical and methodological aspects]: monohrafiia. Khmelnytskyi : FOP Melnyk A. A. 324 s. [in Ukrainian]
9. Shapran Yu. P., Shapran O. I. (2015). *Typolohiia osvitnoho seredovyscha v umovakh kompetentnisno-zorintovanoi pedahohichnoi osvity*. [Typology of the educational environment in the conditions of competence-oriented pedagogical education]. *Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykhohihiia. Pedahohika*. 23. S. 4–10. [in Ukrainian]
10. Tarasenko N. (2016). *Pedahohichni umovy formuvannia bezpechnoho osvitnoho seredovyscha u vyshchomu viiskovomu navchalnomu zakladi*. [Pedagogical conditions for the formation of a safe educational environment in higher military education]. *Zb. nauk. pr. Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriiia : Pedahohichni nauky*. 4. S. 207–219. [in Ukrainian]
11. Marchenko O. H. (2020). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannia osvitnoho seredovyscha u vyshchychk viiskovykh navchalnykh zakladakh aviatsiinoho profilii* [Theoretical and methodical bases of formation of the educational environment in higher military educational institutions of an aviation profile]: dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / Kharkivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni H. S. Skovorody. Kharkiv. 553 s. [in Ukrainian]
12. Necherda V. B. (2014). *Tolerantne stavlennia yak skladnyk prosotsialnoi povedinky osobystosti*. [Tolerant attitude as a component of prosocial behavior of the individual]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* : zb. nauk. pr. In-t problem vykhovannia NAPN Ukrainy. Vyp. 18 kn. 2. S. 42–50. [in Ukrainian]
13. Sukhopara I. (2016). *Pidhotovka vchyteliv pochatkovoї shkoly do formuvannia tolerantnosti v molodshychk shkoliariv u pozauronchnii diialnosti*. [Preparation of primary school teachers for the formation of tolerance in junior high school students in extra-curricular activities]. *Zb. nauk. pr. Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. P. Tychyny*. Vyp. 1. S. 301–308. [in Ukrainian]
14. Pro vyshchu osvitu [About higher education]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VI. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy" / VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennia: 04.02.2021) [in Ukrainian]

15. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro viiskovi navchalni pidrozdily zakladiv vyshchoi osvity [On approval of the Regulations on military training units of higher education institutions]: sumisnyi Nakaz MON Ukrainy i MO Ukrainy vid 15.08.2018 № 910/412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-18#Text> (data zvernennia: 04.02.2021) [in Ukrainian]
16. Voronenko Yu. V., Mintser O. P., Shekera O. H. (2013). Suchasni pohliady na orhanizatsiiu bezperervnogo profesiinoho rozvytku vykladachiv v systemi medychnoi osvity. [Modern views on the organization of continuous professional development of teachers in the system of medical education]. *Zdorovia suspilstva: nauk.-prakt. zhurn. T. 2. № 3–4. S. 18–28.* URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zdc_2013_2_3-4_6 (data zvernennia: 04.02.2021) [in Ukrainian]
17. EU Framework for Updated Key Competences of 17 January 2018. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/53> (data zvernennia: 04.02.2021)
18. Pro zatverdzhennia standartu vyshchoi osvity za spetsialnistiu 253 “Viiskove upravlinnia” (za vydamy zbroynykh syl) dlia persoho rivnia vyshchoi osvity [On approval of the standard of higher education in the specialty 253 “Military Administration” (by type of armed forces) for the first level of higher education]: Nakaz MON Ukrainy vid 29.10.2018 № 1168 / MON Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/253-viiskove-upravlinnya-za-vidami-zbroynikh-sil-bakalavr.pdf> (data zvernennia: 04.02.2021) [in Ukrainian]

Trobiuk N. Yu. Pedagogical conditions for the formation of tolerance of future officers of the National Guard of Ukraine in higher military educational institutions

Pedagogical conditions for the formation of tolerance of future officers of the National Guard of Ukraine while studying at higher military educational institutions are substantiated in this article. It is determined that the pedagogical conditions for the formation of tolerance of future officers of the NGU should be: the organization of a tolerant educational environment; training of teachers and officers of structural subunits for the formation of tolerance; preparation of high-quality educational and methodical support. It is noted that the tolerance of the officer of the NGU is manifested in certain skills: to analyze and predict the main results of their own professional activities; create and maintain a tolerant environment: identify the causes of conflicts, quickly and skillfully apply the techniques of coordination of teams, units to perform practical activities; to promote tolerant relationships in the team, society; to coordinate the actions of all units and all subjects of daily and service-combat activities. In order to show tolerant behavior in different situations, it is necessary to develop certain abilities that increase the tendency of the individual to be tolerant and take appropriate action. It is proved that the formation of tolerance of future officers of the NGU during training in higher education should be carried out, taking into account the pedagogical conditions of its formation in the educational process; in work with personnel; in practice and internship. It is proposed to create a textbook, which will accumulate the most productive methods and means of tolerance, which will provide future officers with skills to conduct professional activities in a multicultural environment, as defined by the Standards of Higher Education, namely: apply the Officer's Code of Honor, trust, mutual respect, friendliness and tolerance in the military, to act socially responsibly and consciously, to follow the rules of military etiquette.

Key words: *pedagogical conditions, educational environment, tolerance, future officers, officers of structural subdivisions, teachers, higher military educational institution, National Guard of Ukraine.*